

ادعای وزرای روحانی برای حذف ۱۰ میلیون نفر از دریافت یارانه

● یک دفعه بدون هیچ برنامه‌ریزی ادعا کردند براحتی می‌توانند سه دهک یا ۱۰ میلیون نفر را از دریافت یارانه نقدی حذف کنند و حتی یکی از وزرای دولت روحانی این ادعا را در صحن مجلس مطرح کرد

کتاب

فاز اول هدفمندی یارانه‌ها در سال ۸۹ شروع شد و دولت در آن زمان به هر ایرانی ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان یارانه پرداخت می‌کرد. در عین حال، بررسی مباحث فاز دوم هدفمندی یارانه‌ها نشان می‌دهد که دولت محمود احمدی‌نژاد به دنبال پرداخت یارانه ۷۵ تا ۸۰ هزار تومانی در فاز دوم این طرح است. البته احمدی‌نژاد در سفر استانی از رقم ۲۵۰ هزار تومان نیز سخن گفته بود، با این حال محمدرضا فرزین، دبیر ستاد هدفمندی یارانه‌ها در کتاب «درس‌هایی از هدفمندی یارانه‌ها» در این باره گفته که این رقم در جلسات رسمی مطرح نبوده است.

● خودتان که موافق بودید؟ توضیح دادم، ما به شدت موافق بودیم و معتقد بودیم که اجرای گام دوم برای اقتصاد ایران لازم است. می‌دانستیم که شرایط بسیار سختی وجود دارد. تلاش کردیم که این سیاست اجرایی شود ولی به زمان دیگری موکول شد که در حال حاضر هم می‌بینید که خبری از اجرای آن نیست و تا پایان دولت آقای روحانی نیز قطعاً تصمیمی در این خصوص گرفته نخواهد شد.

● نقش چهره‌هایی مانند احمد توکلی در اجرا نشدن فاز دوم هدفمندی یارانه مؤثر بود؟ در کل نقش مجلس چه میزان بود؟

آقای توکلی از همان اول با اجرای طرح هدفمندی حتی در فاز نخست مخالف بود. در فاز دوم نیز مخالفت‌هایش بیشتر شد. حتی با اینکه دید فاز اول بخوبی انجام شد، اما دست از مخالفتش برنداشت. عده بسیاری در کشور تلاش می‌کردند که آثار تحریم‌ها را به هدفمندی یارانه‌ها منتسب کنند. هدفمندی یارانه‌ها در سال ۸۹ اجرا شد و انصافاً با آثار بسیار مثبتی همراه بود و بسیاری از آثار منفی که بعضی کارشناسان پیش‌بینی می‌کردند، اتفاق نیفتاد. دولت خیلی خوب توانست این موضوع را مدیریت کند. ولی بعد

از تحریم‌ها و افزایش تورم، عده‌ای تمام اثرات منفی تحریم را به اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها منتسب کردند. این همزمانی هم تا حدودی در افکار عمومی مؤثر بود. برای همین ممکن بود ذهن عده‌ای از کارشناسان یا عده‌ای افراد تصمیم‌گیرنده در کشور به این سمت برود که اجرای گام دوم هدفمندی نیز با آثار منفی همراه است. به همین دلیل این عدم همراهی در گام دوم بیشتر از گام اول دیده می‌شد.

● مخالفت‌ها در این مقطع زمانی نیز سیاسی بود؟

برخی سیاسی بود اما من همه مخالفت‌ها را سیاسی نمی‌دانم. یک عده واقعاً دیدگاه‌های متفاوتی داشتند. گروه‌هایی از اقتصاددانان ایرانی بودند که معتقد به سیاست‌های غیرقیمتی بودند. البته من معتقد هستم که ما در هدفمندی سیاست‌های قیمتی و غیرقیمتی را با هم داشتیم. اما آنها همیشه اصلاح قیمتی را منوط به اصلاح غیرقیمتی می‌دانستند. یعنی هر بار که دولت پیشنهادی برای اصلاح قیمتی می‌داد، می‌خواستند که به سمت سیاست‌های غیرقیمتی برویم. در این باره من نمی‌توانم بگویم که حتماً این دیدگاه سیاسی بوده است.

می‌توانست وجود داشته باشد. البته من نمی‌توانم تحلیل سیاسی انجام بدهم چون فرد سیاسی نیستم. آنچه می‌دانم، این است که نگاه ما سیاسی نبود. درباره عدد هم باید بگویم ما روی کلیات آن به توافق نرسیده بودیم و در گام بعدی ابهامات جدیدی وارد شده بود که مربوط به ابهام نرخ ارز بود.

بنابراین روی هیچ عددی به جمع‌بندی اولیه نرسیده بودیم. معتقد بودیم که ابتدا باید روی کلیات آن با مجلس به تفاهم برسیم سپس این عدد را نهایی کنیم. البته در این باره برآوردهایی داشتیم که برآورد و مطالعات شخصی من در آن برهه عددی حول و حوش ۷۵ تا ۸۰ هزار تومان بود. اما نکته اساسی درباره گام دوم این بود که ما باید قیمت‌ها را شناور می‌کردیم.

● یادم هست شخص آقای احمدی‌نژاد هم مطرح می‌کرد اگر فاز دوم اجرا شود، یارانه نقدی براحتی به رقم ۲۵۰ هزار تومان می‌رسد. این عدد از کجا آمده بود؟

آقای احمدی‌نژاد نیز محاسباتی داشت. اما عددی بین ۷۵ تا ۸۰ هزار تومان که من به آن اشاره می‌کنم، طبق محاسبات و اساس سناریوهای محاسباتی و واقعی کارگروه بود. این اختلاف حتی در گام اول هم بین ایشان و کارگروه وجود داشت و معمولاً نظر کارگروه را می‌پذیرفتند.

● یعنی اگر فاز دوم را اجرایی می‌کردید، می‌توانستید به هر ایرانی ۷۰ تا ۸۰ هزار تومان یارانه نقدی بدهید؟ بله به این عدد رسیده بودیم. این عدد کاملاً محاسبه شده بود

دو دهک جامعه نباید یارانه می‌گرفتند

برنامه اولیه ما که بعداً دیدیم دچار مشکل می‌شود، این بود که به هفت دهک یعنی هفتاد درصد جمعیت مردم ایران یارانه نقدی بدهیم. مطالعات بعدی ما نشان داد که اگر بخواهیم یارانه بدهیم، باید بخشی از دهک هشتم را هم تحت پوشش قرار دهیم. این براساس محاسبات هزینه درآمد خانوارها و اطلاعاتی بود که از مردم داشتیم. چون ما آن زمان اصرار داشتیم که این پول حتماً به طبقات متوسط داده شود. همچنان نیز معتقد هستیم که یارانه‌ها باید به طبقات متوسط جامعه داده شود. ما نمی‌توانیم یارانه‌ها را فقط به طبقات فقیر جامعه بدهیم؛ چون به هر حال طبقات متوسط هم بخشی از هزینه یارانه‌ها را می‌پردازند. خوب اگر برای هر فرد، متوسط هفتاد هزار تومان یارانه نقدی را نیز در نظر بگیریم، باز هم برای یک خانواده ۵ نفره این عدد کمی است. شما با اعداد امروز حساب می‌کنید. ما در سال ۸۹ که بررسی می‌کردیم، متوسط درآمد دهک ده، ۳۰۵ میلیون تومان و دهک ۹ حدود ۲۰۷ میلیون تومان بود. یعنی اعداد اصلاً شبیه به امروز نبود. زمانی که ما این طرح را اجرا کردیم، دلار ۱۰۰۰ تومان بود و قیمت آن مثل امروز بالای ۱۰ هزار تومان نبود. این یعنی با اعداد متفاوتی سروکار داشتیم و در زمان هدفمندی یارانه‌ها ما به هر خانوار ایرانی تقریباً روزانه ۱۰۵ دلار یارانه نقدی دادیم.

و برآوردهای ما آن را تأیید می‌کرد. معتقدم اگر فاز دوم اجرایی می‌شد یارانه نقدی پرداختی به مردم در آن سال حول و حوش همین اعداد ۷۰ تا ۸۰ هزار تومان بود.

● وقتی رقم ۲۵۰ هزار تومان توسط رئیس جمهور اعلام شد، شما واکنشی به این مسأله نداشتید؟

خیر، چون ایشان هیچ وقت عدد ۲۵۰ هزار تومان را در جلسه رسمی با ما عنوان نکرد. ظاهراً در یک سخنرانی که در یکی از سفرهای استانی بود، آن را بیان کرده بودند و این عدد در جلسات رسمی با تیم اقتصادی دولت و یا سازمان هدفمندی مطرح نشده بود.

● قرار بود در فاز دوم برخی خانواده‌ها حذف شوند؟

در فاز دوم روش حذف‌مان را نهایی کرده بودیم. لایحه‌اش را تنظیم و به مجلس داده بودیم. پیشنهاد ما این بود که در قالب مالیات‌ها از یک عده‌ای مالیات بر مجموع درآمد بگیریم و از عده‌ای دیگر که سطح درآمدی پایین‌تری دارند با اطلاعاتی که از خانوارها می‌گیریم، آنها را مشمول دریافت یارانه کنیم. یعنی کاملاً پرونده به پرونده و فرد به فرد پیش برویم. پیشنهاد ما دقیقاً این بود. گرچه در گام اول ابهاماتی داشتیم اما در گام دوم مطالعات‌مان نهایی و نظیرمان این بود که به این روش عمل کنیم.

● یعنی در فاز دوم قرار بر این نبود به همه یارانه نقدی بدهید؟

آن لایحه‌ای که ما به مجلس داده بودیم، هنوز در حد لایحه مانده بود و مجلس تا سال ۹۳ به

عده بسیاری در کشور تلاش می‌کردند که آثار تحریم‌ها را به هدفمندی یارانه‌ها منتسب کنند. در سال ۸۹ اجرا شد و انصافاً با آثار بسیار مثبتی همراه بود و بسیاری از آثار منفی که بعضی کارشناسان پیش‌بینی می‌کردند، اتفاق نیفتاد و دولت خیلی خوب توانست این موضوع را مدیریت کند